

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

**İKİNCİ BÖLÜM
KARAR****SÖZDAR ORAL BAŞVURUSU**

Başvuru Numarası	: 2018/21028
Karar Tarihi	: 13/9/2022
Başkan	: Kadir ÖZKAYA
Üyeler	: M. Emin KUZ Rıdvan GÜLEÇ Basri BAĞCI Kenan YAŞAR
Raportör	: Fatma Burcu NACAR YÜCE
Başvurucu	: Sözdar ORAL

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, ceza infaz kurumu idaresi tarafından verilen disiplin cezasına yapılan itirazın mahkemece tanık dinlenmeden reddine karar verilmesi nedeniyle silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 5/7/2018 tarihinde yapılmıştır.
3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.
4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.
5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.
6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:
8. Başvurucu, olay tarihinde hükümlü olarak Tarsus T Tipi Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda (Ceza İnfaz Kurumu) bulunmaktadır.

9. Başvurucunun 22/1/2018 tarihinde Ceza İnfaz Kurumunda görevli infaz koruma memurlarına "Şerefsizsiniz." şeklinde hakaret ettiği gerekçesiyle hakkında tutanak düzenlenmiştir.

10. Ceza İnfaz Kurumu tarafından başlatılan disiplin soruşturması kapsamında alınan muhakkik raporunda; sabah sayımı sırasında C-4 koğuşunda hükümlü ve tutukluların koğuş kapısına vurdukları sırada C-3 koğuşunun bahçe kapısından görevli tarafından bakıldığı, bu sırada başvurucunun infaz koruma memurlarına "Şerefsizsiniz." şeklinde hakaret ettiğinin duyulduğu ifade edilmiştir.

11. Ceza İnfaz Kurumu Disiplin Kurulu Başkanlığı (Disiplin Kurulu) 28/1/2016 tarihli kararıyla, başvuru hakkında 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 42. maddesinin (2) numaralı fıkrasının (j) bendinde düzenlenen "kurum görevlilerine hakaret veya tehditte bulunma" eylemini gerçekleştirdiği gerekçesiyle 1 günden 10 güne kadar hücreye koyma cezası ile cezalandırılmasına, daha önceden disiplin cezası aldığı gözetilerek 5275 sayılı Kanun'un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca bir üst ceza olan 11 gün hücreye koyma cezası ile cezalandırılmasına karar vermiştir.

12. Başvurucu, Disiplin Kurulunun kararına karşı Tarsus İnfaz Hâkimliğine (İnfaz Hâkimliği) şikâyetinde bulunmuştur. Başvurucu itirazında; ceza infaz kurumu personeli tarafından düzenlenen tutanağın yanlış olduğunu, cezaya konu hareketleri gerçekleştirmediğini belirterek verilen cezanın kaldırılmasına ve tutanakta imzası bulunan kişilerin dinlenilmesine karar verilmesini talep etmiştir.

13. İnfaz Hâkimliği 21/3/2018 tarihli kararıyla şikâyetin reddine karar vermiştir.

14. Başvurucu, İnfaz Hâkimliğine verdiği şikâyet dilekçesini tekrarlayarak Tarsus 1. Ağır Ceza Mahkemesine itirazda bulunmuştur. Tarsus 1. Ağır Ceza Mahkemesi, usul ve yasaya aykırılık bulunmadığı gerekçesiyle 28/5/2018 tarihinde itirazın reddine karar vermiştir.

15. Bu karar başvurucuya 6/6/2018 tarihinde tebliğ edilmiş, başvuru 5/7/2018 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

16. 5275 sayılı Kanun'un 37. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Hükümlü hakkında kurumda, düzenli bir yaşamın sürdürülmesi, güvenliğin ve disiplinin sağlanması bakımından kanun, yönetmelikler ile idarenin uyulmasını emrettiği veya gerekli kıldığı davranış ve tutumları, kusurlu olarak ihlâl ettiğinde, eyleminin niteliği ile ağırlık derecesine göre Kanunda belirtilen disiplin cezaları uygulanır."

17. 5275 sayılı Kanun'un 44. maddesinin (2) numaralı fıkrasının (j) bendi şöyledir:

"(2) Bir günden on güne kadar hücreye koyma cezasını gerektiren eylemler şunlardır

... j) Kurum görevlilerine hakaret veya tehditte bulunma ..."

18. 5275 sayılı Kanun'un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"(2) Bir eylemden dolayı verilen disiplin cezası kesinleştikten sonra bu cezanın kaldırılması için gerekli süre içinde yeniden disiplin cezasını gerektiren bir eyleme bulunan hükümlü hakkında, her defasında bir üst ceza uygulanır."

19. 16/5/2001 tarihli ve 4675 sayılı İnfaz Hâkimliği Kanunu'nun "İnfaz hâkimliğince şikâyet üzerine verilen kararlar" kenar başlıklı 6. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"...

Şikâyet başvurusu üzerine infaz hâkimi, duruşma yapmaksızın dosya üzerinden bir hafta içinde karar verir; ancak, gerek gördüğünde karar vermeden önce şikâyet konusu işlem veya faaliyeti hakkında re'sen araştırma yapabilir ve ilgililerden bilgi ve belge isteyebilir; ayrıca ceza infaz kurumu ve tutukevi ile ilgili Cumhuriyet savcısının da yazılı görüşünü alır. Disiplin cezasına karşı yapılan şikâyet üzerine infaz hâkimi, hükümlü veya tutuklunun savunmasını aldıktan ve talep edilen diğer delilleri toplayıp değerlendirdikten sonra kararını verir. Hükümlü veya tutuklu, savunmasını, hazır bulunmak ve vekaletnamesini ibraz etmek koşuluyla avukatıyla birlikte veya avukatı aracılığıyla yapabilir. İnfaz hâkimi gerekli görmesi durumunda hükümlü veya tutuklunun savunmasını ceza infaz kurumunda da alabilir.

İnfaz hâkimi, inceleme sonunda şikâyeti yerinde görmezse reddine; yerinde görürse, yapılan işlemin iptaline ya da faaliyetin durdurulmasına veya ertelenmesine karar verir.

İnfaz hâkimi, bu Kanunda hüküm bulunmayan hallerde 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu hükümlerine göre inceleme ve işlemlerini yürütür ve kararını verir.

İnfaz hâkiminin kararlarına karşı şikâyetçi veya ilgili Cumhuriyet savcısı tarafından, tebliğden itibaren yedi gün içinde Ceza Muhakemesi Kanunu hükümlerine göre itiraz yoluna gidilebilir. Kanunlarda infaz hâkiminin onayına tabi olduğu belirtilen hususlarda da bu hüküm uygulanır.

İtiraz, infaz hakimliğinin yargı çevresinde bulunduğu ağır ceza mahkemesine (...) yapılır. İnfaz hâkimi aynı zamanda bu mahkemenin üyesi olduğu takdirde itirazla ilgili karara katılamaz."

20. 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun "Duruşmada okunmayacak belgeler" kenar başlıklı 210. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Olayın delili, bir tanığın açıklamalarından ibaret ise, bu tanık duruşmada mutlaka dinlenir. Daha önce yapılan dinleme sırasında düzenlenmiş tutanağın veya yazılı bir açıklamanın okunması dinleme yerine geçemez."

B. Uluslararası Hukuk

1. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi

21. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) "Adil yargılanma hakkı" kenar başlıklı 6. maddesinin (3) numaralı fıkrasının (d) bendi şöyledir:

"Bir suç ile itham edilen herkes aşağıdaki asgari haklara sahiptir:

...

d) İddia tanıklarını sorguya çekmek veya çektirmek, savunma tanıklarının da iddia tanıklarıyla aynı koşullar altında davet edilmelerinin ve dinlenmelerinin sağlanmasını istemek;"

2. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi İçtihadı

22. Hükümlü veya tutuklulara uygulanacak disiplin yaptırımlarına ilişkin olarak infaz hâkimliğine yapılacak bir şikayetle yargı yolunun sağlandığı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) tarafından kabul edilmiştir (*Gülmez/Türkiye*, B. No: 16330/02, 20/5/2008, § 29). Sözleşme'nin adil yargılanma hakkını düzenleyen 6. maddesinde adil yargılanmaya ilişkin hak ve ilkelerin *medeni hak ve yükümlülükler ile ilgili uyumsuzlukların* ve bir *suç isnadının* esasının karara bağlanması sırasında geçerli olduğu belirtilerek hakkın kapsamı bu konularla sınırlandırılmıştır. Bu bağlamda AİHM kural olarak disiplin soruşturmalarının Sözleşme'nin 6. maddesi kapsamında değerlendirilemeyeceğini kabul etmiştir. Ancak bu kuralın istisnası olarak *suç isnadının* özerk yorumu bağlamında disiplin suçlamasının *suç* alanında kalması da mümkündür. AİHM, adil yargılanma hakkının kapsamını belirlerken keyfi işlemlere karşı etkin bir koruma sağlanabilmesi için görünüme ilişkin değil esasa yönelik bir değerlendirme yapmaktadır (*Stitić/Hırvatistan*, B. No: 29660/03, 8/11/2007, § 51; *Engel ve diğerleri/Hollanda*, B. No: 5100/71 vd., 8/6/1976, §§ 80-82; *Campbell ve Fell/Birleşik Krallık*, B. No: 7819/77, 7878/77, 28/6/1984, §§ 66-73; *Ezeh ve Connors/Birleşik Krallık*, B. No: 39665/98, 40086/98, 9/10/2003, § 82).

23. AİHM, bir disiplin soruşturmasının Sözleşme'nin 6. maddesinin birinci fıkrası uyarınca *suç isnadı* kapsamında kalıp kalmadığını saptamak amacıyla bazı kriterler belirlemiştir. Bu kapsamda öncelikle eylemin iç hukuktaki nitelenmesi dikkate alınmaktadır. Bununla birlikte disiplin suçunun ve bu suç için öngörülen cezanın niteliği ve ağırlığı da gözletilmektedir (*Engel ve diğerleri/Hollanda*, § 81; *Campbell ve Fell/Birleşik Krallık*, § 67).

24. AİHM, Sözleşme'nin 6. maddesinin (1) numaralı fıkrada belirtilen *medeni hak ve yükümlülükler* ile ilgili uyumsuzluklarda *hakkaniyete uygun yargılanma* kavramına uygun düştüğü ölçüde maddenin ikinci ve üçüncü fıkrasında belirtilen suç isnadı altındaki kişilere tanınan usule ilişkin hakların da güvence altına alındığını kabul etmektedir (*Dombo Beheer B.V./Hollanda*, B. No. 14448/88, 27/10/1993, §§ 31-33; *Albert ve Le Compte/Belçika*, B. No: 7299/75, 7496/76, 10/2/1983, §§ 39-41). Bu bağlamda AİHM, *suç isnadına* maruz kalmış kişilere uygulanacak 6. maddenin (2) ve (3) numaralı fıkrası hükümlerinin uygun düştüğü ölçüde kıyasen (*mutatis mutandis*) disiplin soruşturmaları için de uygulanabilir olduğunu kabul etmiştir (*Albert ve Le Compte/Belçika*, § 39).

25. AİHM; Sözleşme'nin 6. maddesinin (1) numaralı fıkrası kapsamında, hakkaniyete uygun yargılanmanın temel unsurlarından birinin de yargılananın *çelişmeli* olmasına (*Rowe ve Davis/Birleşik Krallık* [BD], B. No: 28901/95, 16/2/2000, § 60) dikkat çektikten sonra Sözleşme'deki hakların etkili bir biçimde korunması için davaya bakan mahkemelerin *tarafların dayanaklarını, iddialarını ve delillerini etkili bir biçimde inceleme görevi* olduğunu belirtmiştir (*Dulaurans/Fransa*, B. No: 34553/97, 21/3/2000, § 33).

26. AİHM'e göre silahların eşitliği ilkesi taraflara, talep ve açıklamalarını diğer tarafa nazaran dezavantajlı olmayacak şekilde ileri sürebilmeleri için fırsat verilmesi gerektiğini ifade etmektedir (*Kress/Fransa*, B. No: 39594/98, 7/6/2001, § 72).

27. Kural olarak başvuru, davanın karşı tarafına tanınan bir avantajın kendisine zarar verdiğini veya bu durumdan olumsuz etkilendiğini ispat etmek zorunda değildir. AİHM; taraflardan birine tanınan, diğerine tanınmayan avantajın fiilen olumsuz bir sonuç doğurduğuna dair delil bulunmasa da silahların eşitliği ilkesini ihlal edilmiş saymaktadır (*Zagorodnikov/Rusya*, B. No: 66941/01, 7/6/2007, § 30).

28. Sözleşme'nin 6. maddesinde davada kullanılan delillerin ispat güçleri ile ilgili bir düzenleme bulunmama ile birlikte AİHM de delillerin kabul edilebilirliği ile ilgili olarak somut davada kullanılan delillerin *silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama* ilkeleri gözeticilerle tartışılıp tartışılmadığını ya da söz konusu delillerin yargılanmanın bir bütün olarak adil olup olmamasına etkisini değerlendirmekte (*Tamminen/Finlandiya*, B. No: 40847/98, 15/6/2004, §§ 40, 41; *Barberà, Messegue ve Jabardo/İspanya*, B. No: 10590/83, 6/12/1988, §§ 68, 81-89) ve birçok kararında Sözleşme'nin 6. maddesinin adil yargılanma hakkını güvence altına almakla beraber öncelikli olarak ulusal hukuk bağlamında düzenlenmesi gereken bir konu olan delillerin kabul edilebilirliğine ilişkin bir kural ortaya koymadığını belirtmektedir (*Schenk/İsviçre*, B. No: 10862/84, 12/7/1988, §§ 45, 46; *Desde/Türkiye*, B. No: 23909/03, 1/2/2011, § 124).

V. İNCELEME VE GEREKÇE

29. Anayasa Mahkemesinin 13/9/2022 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Adli Yardım Talebi Yönünden

30. Başvurucu, bireysel başvuru harç ve masraflarını karşılama imkânının bulunmadığını belirterek adli yardım talebinde bulunmuştur.

31. Anayasa Mahkemesinin *Mehmet Şerif Ay* (B. No: 2012/1181, 17/9/2013) kararında belirtilen ilkeler dikkate alınarak geçimini önemli ölçüde güçleştirmeksizin yargılama giderlerini ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan ve bireysel başvuru tarihinde ceza infaz kurumunda bulunan başvuruçunun açıkça dayanakta yoksun olmayan adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

B. Silahların Eşitliği ve Çelişmeli Yargılama İlkesinin İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları

32. Başvurucu; ceza infaz kurumu görevlilerine hakaret etmediğini, hem İnfaz Hâkimliğine hem de Ağır Ceza Mahkemesine yazdığı itiraz dilekçelerinde kendisinin hakaret

ettiğini duyan, ismi bilinmeyen ama sicil numarası bilinen ilgili memurun dinlenilmesini istediğini ancak bu konuya ilişkin herhangi bir gerekçe gösterilmeden ve olaya tanık olan infaz koruma memuru dinlenmeden eksik incelemeye dayalı olarak karar verildiğini belirterek Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

2. Değerlendirme

33. Anayasa'nın "*Hak arama hürriyeti*" kenar başlıklı 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir."

34. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı, suç isnadına bağlı yargılamaların yanında bir kimsenin *medeni hak ve yükümlülüklerinin* karara bağlanmasıyla ilgili yargılamalarda da uygulanır. Anayasa'nın 36. maddesinin (1) numaralı fıkrasının *medeni* meselelerde uygulanabilmesi için ortada hukuk düzeni tarafından kişiye tanınmış veya en azından savunulabilir temeli bulunan bir *hakkın* bulunması gerekir. İkinci olarak bu hakla ilgili olarak ilgili kişinin menfaatini etkileyen bir uyuşmazlık mevcut olmalıdır. Öte yandan bu uyuşmazlık ihtilaf konusu hakkın tespiti ve bu haktan yararlanılması bakımından belirleyici bir nitelik arz etmelidir (*Mehmet Güçlü ve Ramazan Erdem*, B. No: 2015/7942, 28/5/2019, § 28).

35. Anayasa Mahkemesi, olayların başvuru tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (*Tahir Canan*, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucunun iddialarının adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkeleri çerçevesinde incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

36. Anayasa Mahkemesi daha önce verdiği birçok kararda, adil yargılanmaya ilişkin hak ve ilkelerin medeni hak ve yükümlülükler ile ilgili uyuşmazlıkların ve bir suç isnadının esasının karara bağlanması esnasında geçerli olduğunu belirterek hakkın kapsamının bu konularla sınırlandırıldığını kabul etmiştir (*Onurhan Solmaz*, B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 23; *Nihat Akbulak* [GK], B. No: 2015/10131, 7/6/2018, § 35; *Aligül Alkaya ve diğerleri (2)*, B. No: 2016/12506, 7/11/2019, § 44). Öte yandan Anayasa Mahkemesi ceza infaz kurumunda bulunan tutuklu ya da hükümlüler hakkında uygulanan disiplin cezalarının infazının kişiler üzerinde yaratacağı etkiyi değerlendirmek suretiyle bazı disiplin cezalarının kişisel hak ve bu bağlamda medeni hak niteliğinde olduğunu, söz konusu disiplin cezalarına karşı yapılan şikâyetlerin infaz hâkimliği tarafından incelenmesinin de medeni hak ve yükümlülüklerle ilişkin uyuşmazlık kapsamında kaldığını ifade etmiştir (*Giyasettin Aydın*, B. No: 2013/1852, 25/3/2015, § 37; *Cihan Yeşil*, B. No: 2013/8635, 6/5/2015, § 35; *Metin Yamalak (2)*, B. No: 2013/9450, 13/4/2016, § 59).

37. Başvuru konusu davaya benzer bir olayda Anayasa Mahkemesi, başvuru hakkında verilen yirmi gün süreyle hücreye koyma, haberleşme veya iletişim araçlarından ve ziyaretçi kabulünden yoksun bırakma cezasına karşı yaptığı şikâyet ile ilgili başvuruyu medeni hak ve yükümlülüklerle ilişkin uyuşmazlık kapsamında incelemiştir (*Cihan Yeşil*, § 35).

38. Bunun yanında Anayasa Mahkemesi, Sözleşme'nin 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasında yer alan *hakkaniyete uygun yargılama* kavramının aynı maddenin (3) numaralı fıkrasında yer alan *suç isnat edilmiş kişinin* asgari haklarıyla doğrudan bağlantılı olduğunu kabul etmiştir (*Erol Aydeğer*, B. No: 2013/4784, 7/3/2014, § 34). Yine Anayasa'nın 38. maddesinde idari ve adli cezalar arasında bir ayırım yapılmadığından disiplin cezaları da bu maddede öngörülen ilkelere tabidir (AYM, 20/10/2011 tarih ve E.2010/28, K.2011/139 sayılı kararı). Bu yönüyle disiplin cezasına karşı yapılan itirazlarda uygun düştüğü ölçüde *kıyasen*, Sözleşme'nin 6. maddesinin (3) numaralı fıkrasının (b), (c) ve (d) bentlerinin tanıdığı usule ilişkin güvencelerin uygulanması gerekir.

39. Somut olayda başvuru aldığı disiplin cezasının infazı için hücrede kaldığından anılan içtihatlardan hareketle söz konusu cezanın da medeni hak niteliğinde olduğu kabul edilmektedir. Dolayısıyla hakkında uygulanan disiplin cezası nedeniyle başvurusunun yaptığı şikâyetin İnfaz Hâkimliği tarafından incelenmesinin *medeni hak ve yükümlülüklerle ilişkin uyumsuzluk* kapsamında kaldığının ve somut olayda Anayasa'nın 36. maddesinin uygulanmasının mümkün olduğunun kabul edilmesi gerekir.

40. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

i. Genel İlkeler

41. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı maddi adaleti değil şekli adaleti temin etmeye yönelik güvenceler içermektedir. Bu bakımdan adil yargılanma hakkı davanın taraflardan biri lehine sonuçlanmasını garanti etmemektedir. Adil yargılanma hakkı temel olarak yargılama sürecinin ve usulünün hakkaniyete uygun olarak yürütülmesini teminat altına almaktadır (*M.B. [GK]*, B. No: 2018/37392, 23/7/2020, § 80).

42. Anayasa'nın 36. maddesi uyarınca herkes iddia bulunma, savunma ve adil yargılanma haklarına sahiptir. Anayasa'nın anılan maddesinde adil yargılanma hakkından ayrı olarak iddia ve savunma haklarına birlikte yer verilmesi, taraflara iddia ve savunmalarını mahkeme önünde dile getirme fırsatı tanınması gerektiği anlamını da içermektedir (*Mehmet Fidan*, B. No: 2014/14673, 20/9/2017, § 37).

43. Anayasa'nın 36. maddesine "*adil yargılanma*" ibaresinin eklenmesine ilişkin gerekçede, Türkiye'nin tarafı olduğu uluslararası sözleşmelerle de güvence altına alınan adil yargılama hakkının madde metnine dâhil edildiği vurgulanmıştır. Nitekim Anayasa Mahkemesi de Anayasa'nın 36. maddesi uyarınca inceleme yaptığı birçok kararında, AİHM içtihadıyla adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil edilen *silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama* ilkelerine Anayasa'nın 36. maddesi kapsamında yer vermektedir. Bu itibarla anılan ilkenin adil yargılanma hakkının kapsam ve içeriğine dâhil olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır. Anılan ilkeye uygun yürütülmeyen bir yargılamanın hakkaniyete uygun olması olanaklı değildir (*Mehmet Fidan*, § 38).

44. Anayasa Mahkemesinin görevi başvuru konusu yargılamanın bir bütün olarak adil olup olmadığını değerlendirmektir. Genel anlamda hakkaniyete uygun bir yargılamanın

yürütülebilmesi için silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkeleri ışığında taraflara iddialarını sunma hususunda uygun imkânların sağlanması şarttır (*Yüksel Hançer*, B. No: 2013/2116, 23/1/2014, § 19).

45. Silahların eşitliği ilkesi davanın taraflarının usule ilişkin haklar bakımından aynı koşullara tabi tutulması, taraflardan birinin diğerine göre daha zayıf bir duruma düşürülmeksizin iddia ve savunmalarını makul bir şekilde mahkeme önünde dile getirme fırsatına sahip olması ve yargılamaya etkin katılımlarının sağlanması anlamına gelir (*Yaşasın Aslan*, B. No: 2013/1134, 16/5/2013, § 32).

46. Silahların eşitliği ilkesinin tamamlayıcısı olan çelişmeli yargılama ilkesi, kural olarak bir hukuk ya da ceza davasında tüm taraflara, gösterilen kanıtlar ve sunulan görüşler hakkında bilgi sahibi olma ve bunlarla ilgili görüş bildirebilme imkânı vermektedir. Bu çerçevede başvuranların bilirkişi raporunun sonucuna itiraz edememesi ya da delillerle ilgili görüş bildirmelerine fırsat verilmemesi çelişmeli yargılama ilkesinin ihlali olarak değerlendirilebilmektedir (*Hüseyin Sezen*, B. No: 2013/1793, 18/9/2014, § 38).

47. Yargılamanın tüm aşamalarında silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin güvence altına alınarak adil yargılanma hakkının korunması hukuk devleti olmanın bir gereğidir (*Mustafa Kupal*, B. No: 2013/7727, 4/2/2016, § 52).

48. Adil yargılanma hakkının unsurlarından olan çelişmeli yargılama ilkesi taraflara dava dosyası hakkında bilgi sahibi olma ve yorum yapma hakkının tanınmasını ve bu nedenle tarafların yargılamanın bütününe aktif olarak katılmasını gerektirmektedir. Bu anlamda tarafların mahkemece dinlenilmemesi, taraflara delillere karşı çıkma imkânı verilmemesi yargılama faaliyetinin hakkaniyete aykırı hâle gelmesine neden olabilecektir (*Abdullah Özen*, B. No: 2013/4424, 6/3/2014, § 21).

49. Ceza davaları ile medeni hak ve yükümlülüklerle ilişkin davaların usul kuralları da dâhil olmak üzere yargılamanın tüm aşamalarında silahların eşitliği ilkesi ve çelişmeli yargılama hakkının güvence altına alınarak adil yargılanma hakkının korunması hukuk devleti olmanın bir gereğidir. Asıl kural tarafların eşit şartlarda yargılamaya katılımının sağlanması, gösterdikleri kanıtlardan ve sundukları görüşlerden bilgi sahibi olması, bunlarla ilgili görüşlerini bildirebilme imkânının kendilerine verilmesidir (benzer değerlendirmeler için bkz. *Taylan Özgür Tor*, B. No: 2013/2454, 12/3/2015, § 43).

50. Yapılan yargılama sırasında tanık dinleme hakkı da dâhil olmak üzere delillerin ibrazı ve değerlendirilmesi, adil yargılanma hakkının unsurlarından biri olarak kabul edilen silahların eşitliği ilkesi kapsamında kabul edilmektedir (*Güher Ergun ve diğerleri*, B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 38).

51. Delilleri değerlendirme ve gösterilmek istenen delilin davayla ilgili olup olmadığına karar verme yetkisi esasen derece mahkemelerine aittir. Derece mahkemeleri dava konusuna, elde edilen delillerin ağırlığına ve iddia ile savunmalara göre tanık beyanı, keşif icrası ve bilirkişi incelemesi gibi delilleri toplamama veya incelememe konusunda takdir yetkisine sahiptir (*İlker Erdoğan*, B. No:2013/316, 20/4/2016, § 34).

52. Yargılama makamları yargılamanın taraflarının ileri sürdüğü iddiaları ve gösterdiği delilleri gereği gibi incelemek zorundadır. Bununla birlikte belirli bir davaya ilişkin olarak delilleri değerlendirme ve gösterilmek istenen delilin davayla ilgili olup

olmadığına karar verme yetkisi esasen derece mahkemelerine aittir. Mevcut yargılamada geçerli olan delil sunma ve inceleme yöntemlerinin adil yargılanma hakkına uygun olup olmadığını denetlemek Anayasa Mahkemesinin görevi kapsamında olmayıp Anayasa Mahkemesinin görevi başvuru konusu yargılamanın bütünlüğü içinde adil olup olmadığını değerlendirmektir. Genel anlamda hakkaniyete uygun bir yargılamanın yürütülebilmesi için silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkeleri ışığında taraflara iddialarını sunmak hususunda uygun olanakların sağlanması şarttır. Taraflara tanık delili de dâhil olmak üzere delillerini sunma ve inceletme noktasında da uygun imkânların tanınması gerekir. Bu anlamda delillere ilişkin dengesizlik veya hakkaniyetsizlik iddialarının yargılamanın bütünü gözönünde bulundurularak değerlendirilmesi gerekir (*Muhittin Kaya*, B. No: 2013/1213, 4/12/2013, § 27).

ii. İlkelerin Olaya Uygulanması

53. Somut olayda başvuru alanın aldığı disiplin cezası, kimliğini bilmediği infaz koruma memurunun verdiği beyana ve infaz koruma memurlarının düzenlediği tutanağa dayanmaktadır (bkz. §§ 9, 10). Dolayısıyla Mahkemece tanıkların disiplin soruşturması sırasında verdikleri beyanlar esas alınarak netice ve kanaate ulaşıldığı, tanık beyanlarının disiplin cezası ve mahkeme kararı açısından belirleyici rol oynadığı anlaşılmıştır.

54. Ulusal yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) üzerinden yapılan inceleme ile başvuru formunun ve ekinde yer verilen bilgi ve belgelerin incelenmesi neticesinde, İnfaz Hâkimliğince başvuru aleyhinde beyanda bulunan tanığın ve tutanak müzminlerinin -başvurucunun talebi olmasına rağmen- dinlenmediği, kararda söz konusu kişilerin dinlenilmesine yönelik bir gerekçe belirtilmediği görülmüştür. Tanıkların duruşmada dinlenmemesinin geçerli bir nedeninin bulunup bulunmadığı Mahkemece açıklanmayarak tanık dinletme imkânından yararlandırılmamaya ilişkin makul gerekçeler sunma *yükümlülüğü* somut olayda kamu makamları tarafından yerine getirilmemiştir.

55. Başvurucunun benzer iddialarla itiraz merciiine yaptığı başvuruda da yargılamanın sonucunu değiştirebilecek nitelikteki tanıkların dinlenmemesine ilişkin gerekçe belirtilmeden ret kararı verilmiştir.

56. Başvurucu, tutanağın düzenlenmesine sebebiyet veren infaz koruma memuru ve diğer tutanak müzminlerinin düzenledikleri belge ve beyanların doğru olmadığını belirterek söz konusu disiplin cezasının hukuka aykırı verildiğini dile getirmiştir. Mahkemece disiplin cezasına esas alınan tutanağın güvenilirliği ile ilgili oluşan şüphe, tanık beyanları dinlenilmek suretiyle yargılamada giderilmemiştir. Dolayısıyla somut olayda disiplin cezası verilmesinde temel rol oynayan tanıklar dinlenmeden şikâyet ve itirazın reddine karar verilmesi bir bütün olarak yargılamayı hakkaniyet unsurundan yoksun bırakmaktadır.

57. Sonuç olarak disiplin soruşturması ve yargılama süreci bir bütün olarak değerlendirildiğinde başvuru hakkında verilen disiplin cezası ile ilgili belirleyici nitelikte bir delil olan tanıkların dinlenmemesi nedeniyle silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

C. Diğer İhlal İddiaları

58. Başvurucu; bireysel başvurularından sonra 25/3/2019 tarihinde verdiği eksiklik giderme dilekçesinde ek beyanda bulunarak disiplin cezasına karşı yaptığı şikâyetin

değerlendirilmesi sürecinde avukatının hazır bulunmadığını, kamera kayıtlarının incelenmediğini ve ses analizi yapılmadığını belirterek anayasal haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

59. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 47. maddesinin (5) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 64. maddesinin (1) numaralı fıkrası gereği bireysel başvurunun, başvuru yollarının tüketildiği, başvuru yolu öngörülmemiş ise ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılması gerekir.

60. Somut olayda nihai kararı başvuru 6/6/2018 tarihinde öğrenmiş, 5/7/2018 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Öğrenme tarihinden itibaren otuz günlük başvuru süresi geçtikten sonra başvuru bu kez 25/3/2019 tarihinde ek beyanda bulunduğu anlaşıldığından ek beyan dilekçesinde ileri sürdüğü iddiaların incelenmesi mümkün değildir.

61. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin *süre aşımı* nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

D. Giderim Yönünden

62. Tespit edilen ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılmasına ilişkin usul ve esaslar 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinde yer almaktadır.

63. Başvuruda tespit edilen hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Bu kapsamda kararın gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatmak ve Anayasa Mahkemesini ihlal sonucuna ulaştıran nedenleri gideren, ihlal kararında belirtilen ilkelere uygun yeni bir karar vermektir (6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrasında düzenlenen bireysel başvuruya özgü yeniden yargılama kurumunun özelliklerine ilişkin kapsamlı açıklamalar için bkz. *Mehmet Doğan* [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; *Aligül Alkaya ve diğerleri (2)*, §§ 53-60, 66; *Kadri Enis Berberoğlu (3)* [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

64. İhlalin niteliğine göre yeniden yargılamanın yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından başvuru tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. 1. Silahların çeşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddialarının *süre aşımı* nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki hakkaniyete uygun yargılanma hakkıyla bağlantılı olarak silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılması amacıyla Tarsus İnfaz Hâkimliğine (E.2018/683, K.2018/710 sayılı dosyası) GÖNDERİLMESİNE,

E. Kararın bir örneğinin bilgi için Tarsus 1. Ağır Ceza Mahkemesine ve Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 13/9/2022 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.